

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri määruse „Kvalifikatsiooni tõendamise nõudega ehituse tegevusalade täpsem jagunemine ja nendele tegevusaladele vastavad täpsemad kvalifikatsiooninõuded“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse ehitusseadustiku (edaspidi *EhS*) § 24 lõike 4 alusel.

EhS-i § 24 lõike 1 kohaselt võib lõikes 2 nimetatud tegevusalade puhul ettevõtja ja pädev isik ehitusalal majandustegevuse korras pakkuda oma teenuseid ning tegutseda, kui ettevõtja vastutusel ja heaks tegutseva pädeva isiku kvalifikatsiooni tõendab haridusel ja töökogemusel põhinev kutseeaduse kohane kutse või muu õigusakti kohane pädevustunnistus. Sellise sõnastuse kohaselt sätestatakse EhS-i rakendusaktiga EhS-i § 24 lõike 2 loetelu tegevusalasid täpsustavad alamtegevusalad, mille puhul on kvalifikatsiooni tõendamine kutse või pädevustunnistusega kohustuslik. Majandustegevuse korras teenuste pakkumine ja tegutsemine EhS-i § 24 lõikes 2 nimetatud tegevusaladel on võimalik juhul, kui pädevus vastaval tegevusalal tegutsemiseks on kutse või pädevustunnistuse kvalifikatsiooniga hinnatud ja tõendatud.

Arvestades kutsesüsteemi dünaamikat, ei ole mõeldav õigusakti tasandil sätestada kutsestandardite ja ehitusvaldkonna tegevusalade seoseid selliselt nagu on tehtud kehtivas majandus- ja taristuministri 6. augusti 2015. a määruses nr 108 „Kvalifikatsiooni tõendamise nõudega ehituse tegevusalade täpsem jagunemine ja nendele tegevusaladele vastavad täpsemad kvalifikatsiooninõuded“ (edaspidi *määrus nr 108*). Isegi kui kutsestandardite erinevate versioonide vastavust tegevusaladele õnnestub määruses kirjeldada, tuleb olla valmis õigusakti regulaarseks uuendamiseks. Tulemuseks on määruse ja kutsestandardite muudatuste jõustumise ajalisest erinevusest tulenev segadus sektoris ning äärmiselt suur töökoormus määruse koostajatel, kaasatud osapooltel ning määruse sihtgrupil. Määruse nr 108 kasutajate tagasisides on korduvalt välja toodud ka selle raske loetavus ning osadel määruses nr 108 nimetatud tegevusaladel kutsestandardite puudumine.

Eeltoodust lähtuvalt otsustati koostada määruse „Kvalifikatsiooni tõendamise nõudega ehituse tegevusalade täpsem jagunemine ja nendele tegevusaladele vastavad täpsemad kvalifikatsiooninõuded“ uus redaktsioon selliselt, et edaspidi jääb määrusesse üksnes tegevusalade jaotus ning sisulised nõuded tulenevad kutsestandardist. Kutsestandardite nimetused jäetakse määruse eelnõus esitamata. See on kooskõlas Kutseseaduse (edaspidi *KutS*) § 3 punktiga 2, mille kohaselt kutse on kvalifikatsioon, mis saadakse kutseeksami sooritamisel ja mille tase on määratud asjakohases kutsestandardis. Võttes arvesse, et EhS-i § 24 kohaselt tõendab pädeva isiku kvalifikatsiooni erialasel haridusel ja töökogemusel põhinev kutseeaduse kohane kutse, ei saa minister määrusega kehtestada seadusest ja kutsestandardist erinevaid nõudeid. EhS-i § 24 lg 3 sätestab erandi isikule, kelle töö eripäralt vastav kvalifikatsioon on omandatud välisriigis. Sellisel juhul toimub kvalifikatsiooni tõendamine välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt ja käesoleva määruse eelnõu sätteid ei kohaldu. Nimetatud erand ei kehti isikule, kes on omandanud hariduse väljaspool Euroopa Liidu liikmesriiki, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriiki või Šveitsi Konföderatsiooni.

2. Määruse eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõuga täpsustatakse ehituse tegevusalasid, kus pädeva isiku kvalifikatsioon peab olema tõendatud, ning nõudeid pädeva isiku kvalifikatsioonile. Määruse eelnõus säilitatakse senised ehitusvaldkonnas tegutsemise põhimõtted, samuti määruses nr 108 sätestatud tegevusalade jagunemine. Tegevusalade jagunemine on valdavalt sätestatud ehitise, ehitise osa, ehitusprojekti osa või töö alusel. Sellisel põhimõttel jaguneb ka kehtiv praktika kvalifikatsiooninõuete tõendamisel ja kontrollimisel ning kutsestandardite koostamisel. Lisaks on nimetatud jagunemine kooskõlas EhS-i lisa 1 sätestatud ehitusloakohustuslike ehitistega ning EhS-i rakendusaktide sätetega nagu näiteks ehitusprojekti osade jagunemine majandus- ja taristuministri 17. juuli 2015. a määruses nr 97 „Nõuded ehitusprojektile“ (edaspidi *määrus nr 97*).

EhS-i § 24 lõike 2 kohaselt peab pädeva isiku kvalifikatsioon olema tõendatud järgmistel tegevusaladel:

1. Ehitusloakohustusliku ehitise ehitamine – vastavalt EhS-i §-le 4 hõlmab ehitise püstitamist, rajamist, paigaldamist, lammutamist ja muud ehitisega seonduvat tegevust, mille tulemusel ehitis tekib või muutuvad selle füüsilised omadused. Säte piirdub üksnes ehitusloakohustuslike ehitistega, mille täpsem loetelu on esitatud EhS-i lisa 1.

2. Ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamine – vastavalt EhS-i §-dele 5 ja 13 hõlmab dokumendi või dokumentide kogumi koostamist, mis sisaldab ehitamiseks, asjakohasel juhul ka ehitise kasutamiseks ja korrashoiuks vajalikku teavet. Ehitusprojekti sisunõuded esitatakse määruses nr 97 ning majandus- ja taristuministri 2. juuli 2015. a määruses nr 82 „Tee ehitusprojektile esitatavad nõuded“. Säte piirdub üksnes ehitusloakohustuslike ehitistega, mille täpsem loetelu on esitatud EhS-i lisa 1.

3. Omanikujärelevalve tegemine – vastavalt EhS-i §-le 20 hõlmab omaniku tagatud asjatundlikku järelevalvet ehitise ehitamise üle. Omanikujärelevalve sisunõuded esitatakse majandus- ja taristuministri 2. juuli 2015. a määruses nr 80 „Omanikujärelevalve tegemise kord“.

4. Energiamärgise andmine – vastavalt EhS-i §-le 66 hõlmab vastavuse tõendamist energiatõhususe miinimumnõuetele. Nõuded energiämärgise andmisele ja energiämärgisele on kehtestatud majandus- ja taristuministri 30. aprilli 2015. a määrusega nr 36 „Nõuded energiämärgise andmisele ja energiämärgisele“ (edaspidi *määrus nr 36*). Energiatõhususe nõuetele vastavuse tõendamine on reguleeritud majandus- ja taristuministri 3. juuni 2015. a määruses nr 55 „Hoone energiatõhususe miinimumnõuded“ (edaspidi *määrus nr 55*).

5. Energiaauditi tegemine – vastavalt EhS-i § 64 lõikele 4 hõlmab asjakohaste teadmiste esitamist hoone või hooneterühma, tööstusliku või kaubandusliku protsessi või käitise või teenuste energiatarbimise profiili kohta. Energiaauditiga määratakse elamu või mitteelamu kulutõhusa energiasäästu võimalused ja säästu suurus ning selle tulemuste põhjal koostatakse aruanne. EhS-i § 64 lõike 5 kohased täpsemad nõuded sätestatakse majandus- ja taristuministri 8. aprilli 2015. a määruses nr 28 „Elamu energiaauditile esitatavad nõuded“ (edaspidi *määrus nr 28*). Käesoleva määruse tähenduses energiaauditi tegemine ei hõlma energiamaajanduse korralduse seaduse § 27 lõike 5 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri 22. detsembri 2016. a määrust nr 76 „Energiaauditi miinimumnõuded“ (edaspidi *määrus nr 76*). Määruse nr 28 kohane energiaaudit

tehakse, et tuvastada elamu ja ka mitme kasutamise otstarbega hoone energiatarbimise profiil ning määratakse hoone kulutõhusa energiasäästu võimaluste ja säästu suurus. Määruse nr 76 kohase energiaauditi tegemise kohustus on suurettevõtjal ning menetlusse kuulub lisaks hoonetele ka tööstuslik või kaubanduslik protsess või käitis või eraõiguslik või avalik-õiguslik teenus. Seega väljub määruse nr 76 kohane energiaaudit ehitusseadustiku ja käesoleva määruse kohaldamisalast.

6. Ehitusuuringud – vastavalt EhS-i § 14 lõigetele 2 ja 4 hõlmab ehitusprojekti koostamiseks oluliste ehitustehniliste andmete ja vajadusel teistele ehitistele kaasneva mõju väljaselgitamist. Kõnealuse määruse kontekstis peetakse silmas topo-geodeetilisi uuringuid ja ehitusgeoloogilisi uuringuid. Topo-geodeetilisele uuringule ja teostusmöödistamisele esitatavad nõuded on kehtestatud majandus- ja taristuministri 14. aprilli 2016. a määrusega nr 34 „Topo-geodeetilisele uuringule ja teostusmöödistamisele esitatavad nõuded“ ning ehitusgeoloogilisele uuringule esitatavad nõuded on kehtestatud majandus- ja taristuministri 24. aprilli 2015. a määrusega nr 32 „Ehitusgeoloogilisele uuringule esitatavad nõuded“.

7. Ehitusprojekti ekspertiis – vastavalt EhS-i § 14 lõikele 3 hõlmab ehitusprojekti nõuetele vastavuse kontrollimist, kui kavandatav ehitis on ehitustehniliselt keerukas või muul põhjusel suurema ohupotentsiaaliga või kui ehitusjärelvalvet tegeval asutusel on põhjendatud kahtlus ehitusprojekti nõuetele vastavuses. Nõuded ehitusprojekti ekspertiisile on kehtestatud majandus- ja taristuministri 8. juuni 2015. a määrusega nr 62 „Nõuded ehitusprojekti ekspertiisile“.

8. Ehitise audit – vastavalt EhS-i §-le 18 hõlmab ehitise nõuetele vastavuse ning ettenähtud otstarbel ja viisil kasutamise ohutuse tõendamist või ehitise kohta muu hinnangu andmist. Nõuded ehitise auditile on kehtestatud majandus- ja taristuministri 24. septembri 2015. a määrusega nr 116 „Ehitise auditi tegemise kord“ (edaspidi *määrus nr 116*).

9. Tahkekütusel töötava kütteseadme ning korstna ja ühenduslõõri ehitamine ja paigaldamine. Kvalifikatsiooni- ja teatamiskohustuse sätted tulenevad tuleohutuse seadusest.

10. Korstnapühkimine. Kvalifikatsiooni- ja teatamiskohustuse sätted tulenevad tuleohutuse seadusest.

11. Liiklusohutuse audit – vastavalt EhS-i §-le 102 ning majandus- ja taristuministri 2. juuli 2015. a määrusele nr 83 „Liiklusohutuse auditeerimise tingimused ja nõuded auditi tegemisele“ hõlmab tee või tee koosseisu kuuluva rajatise ehitusprojekti projektlahenduse süstemaatilist ja tehnilist kontrollimist tee kavandamisest kuni selle kasutuselevõtmiseni. Liiklusohutuse audiitorile tunnistuse väljastamise kohustus tuleneb direktiivist 2008/96/EÜ artikkel 9 lõikest 3, mille kohaselt liikmesriigid tagavad, et liiklusohutuse audiitoritel on pädevust tõendav tunnistus.

12. Avalikult kasutatava tee korrashoid – vastavalt EhS-i § 92 lõikele 5 ja §-le 97 hõlmab riigitee, kohaliku tee ja avalikuks kasutamiseks määratud eratee korrashoidu viisil, et need vastaksid nõuetele ning tagatud oleksid ohutu liiklemise tingimused. Tegevusala jagunemine ei hõlma järgmisi tegevusi: lumetõrje- ja lumekoristustöö; libedusetõrje kergliiklusteel; teemaa ja kraavi hooldetöö; ühissõidukite ootekoja ja teenindusrajatise hooldamine; tee puhastus- ja korrastustöö; liiklusmärkide paigaldamine ja hooldamine

13. Liikluskorralduse projekti tegemise tegevusala hõlmab majandus- ja taristuministri 13. juuli 2015. aasta määruse nr 90 „Liikluskorralduse nõuded teetöödel“ §-s 4 sätestatud liikluskorralduse projekti tegemist, mille eesmärk on liiklusohutuse tagamine teetööde ajal.

Käesoleva määruse eelnõuga ei reguleerita tahkekütusel töötava kütteseadme ning korstna ja ühenduslõõri ehitamise ja paigaldamise ning korstnapühkimise tegevusalasid, kuna nende tegevusalade alaliigid ja kvalifikatsiooninõuded tulenevad tuleohutuse seaduse §-st 11.

Määruse sätted

Määruse eelnõu koosneb 11 paragrahvist.

Määruse eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Lõike 1 eesmärk on vältida vaidlusi isikute pädevuse üle. Ehituse tegevusaladena peetakse silmas määruse §-des 2-9 toodud tegevusalasid. EhS-i § 24 lõike 1 kohaselt tõendatakse kvalifikatsiooninõuetele vastavust kutsestandardi kohase kutse või muu õigusakti kohase pädevustunnistusega. Lisaks kehtib EhS-i § 24 lõigetes 3 ja 3¹ sätestatud erand välisriigis töö eripäralt vastava kvalifikatsiooni omandanud isikule. Kutsenõude korral piiritletakse pädevust täpselt nii palju, kui palju piiritleb seda asjakohane kutsestandard, mis kehtis kutse andmise hetkel. Kvalifikatsiooni tõendamine ehk kutse andmine või pädevustunnistuse väljastamine toimub vastavalt kutsestandardi või õigusakti alusel. Ehitussektoris on lisaks tähtajalistele kutsetele antud välja ka tähtajatuid kutseid. Üldehituse tähtajatud kutsed kehtivad vastavalt ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse (edaspidi *EhSRS*) §-le 16 maksimaalselt kuni 2019. a 30. juunini.

Samas on kutsestandardid aja jooksul oluliselt muutunud, mis on praktikas põhjustanud vaidlusi, milline on isikute pädevus. Õiguspärase ootuse põhimõttega on kooskõlas, et isikute pädevuse selgitamisel võetakse aluseks see kutsestandard, mis kehtis sellel hetkel, kui isikute kvalifikatsiooni hinnati ja neile kutse anti. Sama põhimõtte kohaldub ka Euroopa Kvalifikatsiooniraamistikus antud kutsetele. See tähendab, et kui kutse andmise hetkel võis isik tulenevalt kutsestandardist teha praktiliselt kõike ning hetkel on kutsestandarditest pädevuse nõudeid oluliselt kitsendatud, kehtib sellisele isikule kutsestandardist tulenev nn lai pädevus kuni tähtajatu kutse kehtivuse lõppemiseni. Nimetatud põhimõtted kehtivad ka teedevaldkonnas, kuid arvestades lõikes 2 sätestatud erisust.

Lõige 2 reguleerib kutsete kehtivust teedevaldkonnas. Lõige sätestab, et pädevust tõendatakse kutsega, mis vastab KutS-i §-s 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistikule, kui EhSRS-i §-st 16 ei tulene teisiti. Sätte kohaselt sobivad pädevuse tõendamiseks üksnes Euroopa Kvalifikatsiooniraamistikule vastavad kutsed (on kasutusel alates 1. septembrist 2008. a, tasemete üldkirjeldused on esitatud KutS-i lisa 1). Sellest võib kõrvale kalduda, kui EhSRS sätestab teisiti. Nimelt EhSRS-i §-s 16 on sätestatud nõuded, kuidas tõendatakse pädevust vanas süsteemis antud kutsetega üldehituse valdkonnas. Näiteks EhSRS-i § 16 lõike 3 kohaselt ehitusinseneri IV taseme kutse üldehituse erialal on võrdsustatud ehitusinseneri 6. taseme kutsega üldehituse eriala hoonete ehituse alleriala ehitusjuhtimise, ehitustegevuse juhtimise ja omanikujärelevalve ametialal ning see kehtib kuni 2019. a 30. juunini, mille saabumisel saab pädevust tõendada üksnes uues kvalifikatsiooniraamistikus antud kutsetega.

Nagu mainitud, EhSRS-i § 16 käsitleb selles osas üksnes üldehitust, seega teedevaldkonnas kohaldub käesoleva määruse eelnõu § 1 lõikes 2 sätestatud üldreegel, mis välistab vanas süsteemis antud kutsete kasutamist ehitusala kvalifikatsiooni tõendamisel. Selle sättega ei piirata spetsialistide õiguspärast ootust ega õigusi, kuivõrd erinevalt üldehituse valdkonnast ei ole teedevaldkonnas tähtajatud KutS-i kohased kutsed kunagi olnud kvalifikatsiooni tõendamise aluseks. Enne 1. juulit 2015. a reguleeris teedevaldkonda teeseadus (edaspidi *TeeS*), mis nõudis valdkonnas tegutsemiseks pädevustunnistust (üleminekud TeeS-i kohastelt pädevustunnistustelt KutS-i kohastele kutsetunnistustele on reguleeritud EhSRS-i §-s 16). Alates 1. juulist 2015. a reguleerib ehitusvaldkonnas kvalifikatsiooni EhS, mille § 24 lõike 4 alusel kehtestatud määrus lubab pädevuse tõendamiseks kasutada teedevaldkonnas üksnes uues süsteemis antud kutseid. Seega, ka TeeS ei võimaldanud pädevuse tõendamiseks kutsetunnistusi kasutada. Kokkuvõtvalt tähendab see, et vanas süsteemis antud kutsetega ei ole kunagi olnud võimalik oma pädevust tõendada, järelikult see ei avalda mõju vanu kutseid omavate isikute õigustele. Selles osas võtab uus määruse redaktsioon üle kehtivas määruses olnud printsiibid.

Sisulisi põhjuseid, miks teedevaldkonnas vanad kutsed ei ole enam asjakohased ja ei sobi pädevuse tõendamiseks, on kaks:

1. Vanas süsteemis antud kutsete kasutamise võimaldamine tekitaks ebavõrdse olukorra, kuivõrd need kutsed on reeglina tähtajatud. Uues süsteemis antud kutsed kehtivad 5 aastat ning seega tuleb oma kvalifikatsiooni perioodiliselt taastõendada ning täita KutS-ist tulenevat kompetentsuse arendamise põhimõtet, s.t pidevalt tegutseda vastavas valdkonnas ning pidevalt ennast arendada. Vanade kutsete korral ei ole need printsiibid täidetud ning nende kasutamine asetaks ebaõiglasse olukorda need isikud, kes tegutsevad praegu ehitusturul, täites uue kvalifikatsiooniraamistiku ning KutS-i nõudeid.

2. Vanadel kutsetel on reeglina märgitud väga lai pädevus, näiteks üldine pädevus teede ehitamiseks, mille alusel ei ole võimalik kindlaks määrata, mida kutsetunnistust omav isik täpselt oskab ja millega piirdub tema pädevus. Pädevus ei saa olla kõikehõlmav ja piiramatu, seetõttu tänases kutsesüsteemis on laialdasel kasutusel spetsialiseerumise põhimõte. Isik võib olla pädev konkreetsetel tegevusalal, kuid mitte kogu ehitusvaldkonnas tervikuna. Tänaused kutsed antakse välja kitsaste ametialade lõikes, nagu projekteerimine, järelevalve tegemine, ehitustegevuse juhtimine, korrashoid jne. Vanade tähtajatute kutsete kasutamine annaks neid omandanud isikutele olulise eelise ning see oleks ebaoproportsionaalne ja ebaõiglane uues süsteemis kutse omandanud isikute suhtes.

EhS-i § 24 lõike 5 kohaselt tuleb lõike 4 alusel kehtestatavate kvalifikatsiooninõuete puhul kaaluda tegevusalale juurdepääsu piiramise vajalikkust, sobivust ja proportsionaalsust. Kohustuslikke kvalifikatsiooninõudeid võib kehtestada üksnes nende tegevusalade puhul ja ulatuses, kus need on põhjendatavad olulise avaliku huviga. Eelnevast tulenevalt, ja arvestades olulist avalikku huvi teede ohutuse tagamiseks, on § 1 lõike 2 regulatsioon, millega lubatakse kvalifikatsiooni tõendada ainult Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kutsetega (v.a üldehituse kutsetega EhSRS-i §-s 16 sätestatud üleminekuaja jooksul) põhjendatud ja proportsionaalne.

Määruse eelnõu §-d 2–9 sätestavad ehituse tegevusala alaliikide täpsema loetelu, lähtudes EhS-i § 24 lõikes 2 esitatud kvalifikatsiooni tõendamise kohustusega tegevusalade nimekirjast. Võrreldes EhS-is esitatud nimekirjaga puuduvad määruse eelnõu sätetes muu õigusaktiga reguleeritud tegevusalad ehk tahkekütusel töötava kütteseadmehaiguse ning korstna ja ühenduslõõri ehitamine ja paigaldamine ning korstnapühkimine.

Tegevusalade täpsem loetelu on vajalik, et võimaldada üldiste kutsevaldkondade sidumist erinevat tüüpi ehitiste ja ehitise osadega. See loob eelduse, et ehitusala tööde tellimisel ja järelevalvel on teada, vähemalt milliste ehitistega seonduvate tööde puhul kvalifikatsiooni tõendamist nõuda. EhS-i lisas 1 esitatud ehitistega seonduvad tööd jagunevad ehitusteatis- ja ehitusloakohustuslikeks. Ehitusloakohustuslike ehitiste puhul on ehitusprojekti koostamisel ja ehitamisel pädeva isiku kvalifikatsiooni tõendamine kohustuslik. Kvalifikatsiooni tõendamine on kohustuslik ka siis, kui pädev asutus otsustab ehitusluba anda või nõuda selle andmist ehitise kohta, mis EhS-i kohaselt ei ole ehitusloakohustuslik (EhS-i § 38 lõige 3). Ehitusteatis kohustusega ehitiste ja niinimetatud vaba ehitustegevuse alusel ehitamisel ja ehitusprojekti koostamisel kvalifikatsiooni tõendamist ei nõuta (EhS-i § 24 lõige 2). Kvalifikatsiooni tõendamise nõude puudumine ei tähenda aga seda, et kvalifikatsiooni olema ei pea. Asjatundlikkuse põhimõtte (EhS-i § 10) ja isikute kohustustest tulenevad nõuded, nagu EhS-i §-des 19–23, kohalduvad ehitamisel ja ehitusprojekti koostamisel ka siis, kui ehitise ehitusloakohustus ei tulene EhS-i lisast 1. Täpsemad tegevusalad on mõne tegevusala puhul ka seepärast vajalikud, et eristada oluliselt erineva kompetentsuse eeldusega tegevusi. Loetelu abil saab avalikult ja selgelt teavitada konkreetsel tegevusalal tegutseva ettevõtja ning kutsega pädeva isiku õigussuhtest majandustegevusteates majandustegevuse registris.

Eelnimetatu lihtsustab ettevõtja ja pädeva isiku vahelise õigussuhte tuvastamist ning majandustegevusteade rühmitamist ehituse tegevusalade alaliikide kaupa. Samuti võimaldab tegevusalade täpsem jagunemine umbkaudselt hinnata, milliseid ehitusala töid pakkuvaid ettevõtteid turul eksisteerib. Üksnes majandustegevusteate olemasolu majandustegevuse registris ei tõenda ettevõtja pädevust või pädeva isiku kvalifikatsiooni. Majandustegevusteade koos tegevusalade jaotusega võimaldab kontrollida üksnes seda, kas konkreetse tegevusala korral on ettevõtja teavitanud oma tegevusest ja õigussuhtest kutset või pädevustunnistust omava pädeva isikuga ning viimane seda kinnitanud. Pädevuse täpseks hindamiseks tuleb iga EhS-i § 24-s nimetatud ehitusala teenuse pakkumisel esitatud kvalifikatsiooni sobivust kontrollida kutsele vastava kutsestandardi või pädevustunnistuse õigusakti sätete alusel.

Lisaks määruse sätetele on välja töötatud KutS-i kohaste kutsete erinevate tasemete kompetentsust kirjeldavad näitlikud kriteeriumid (edaspidi *tasemekirjelduste tabel*), mis esitatakse käesoleva seletuskirja lisas 1. Tasemekirjelduste tabel on juhendava iseloomuga ning töötati välja sektori esindajate ja erialaliitude ettepanekul ja nendega koostöös määruse eelnõu ettevalmistamise käigus. Tegemist on valdkonnaülese kokkuleppega ning käesoleva seletuskirja lisas 1 esitatud kriteeriumitest saab erialaliitude hinnangul juhinduda näiteks kutsestandardite koostamisel ja muutmisel. Samuti võimaldab seletuskirja lisa 1 selgust hanketingimuste seadmisel, mille koostajatelt ei saa eeldada terviklikku ülevaadet ehitusvaldkonnas esinevate kutsete ja tegevusalade seoste osas. Tasemekirjelduste tabelis kajastatakse ehitusloakohustusliku ehitise ehitamise, ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamise, ehitusprojekti ekspertiisi, ehitise auditi ja omanikujärelevalve tegevusalad. Ülejäänud tegevusaladel on ehitusvaldkonna erialaliitude hinnangul kutsestandardite ja pädevustunnistuste õigusaktide sisu piisavalt ühtlustunud ning käesoleva määruse seletuskirja lisas puudub vajadus kompetentside täpsustamiseks.

Määruse eelnõu §-s 2 sätestatakse ehitusprojekti ekspertiisi tegemise, ehitise auditi tegemise ja ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamise tegevusalade täpsem jagunemine. Nimetatud kolme tegevusala täpsem jagunemine kattub ja seega esitatakse käesolevas määruse eelnõus ühe loeteluna.

Ehitusprojekti ekspertiisi tegevusala täpsema jagunemise muudatused on võrreldes kehtiva määrusega nr 108 ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamise tegevusala sätete muudatustega samaväärsed. Samuti on samaväärsed vastavad kaalutlused. Erinevalt ehitusprojekti koostamise kvalifikatsiooninõudest laieneb ehitusprojekti ekspertiisi tegemise kvalifikatsiooninõue ka mitte-ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti ekspertiisi tegemisele.

Ehitise auditi tegevusala hõlmab EhS-i §-s 18 nimetatud tegevuste (ehitise audit) tegemist. Enne EhS-i jõustumist nimetati tegevusala ehitise ekspertiisiks. Täpsemad ehitise auditile esitatavad nõuded, auditi meetodid, samuti korralise ja erakorralise auditi juhud ja sagedus on esitatud määruses nr 116. Eeldatakse, et kvalifikatsioon peab olema tõendatud ehitise nõutele vastavuse ja selle kasutamise ohutuse tõendamisel või muu kõnealusel määruses nr 116 nimetatud hinnangu andmisel. Tegevusalade täpsemal jagunemisel juhindutakse eelkõige ehitusprojekti ekspertiisi tegevusalade täpsemast jagunemisest. Tegevusalade jagunemine ühtlustatakse põhjusel, et reaalse praktika kohaselt jagunevad kutsealad ja reaalsed tööprotseduurid nii ehitusprojekti ekspertiisi kui ka ehitise auditi tegevusaladel samaväärselt.

Sõnastuse poolest käsitatakse ehitusprojekti ekspertiisi tegevusaladel „*arhitektuuri osa*“ ja „*konstruktsioonide osa*“ vastava ehitusprojekti osa ekspertiisi tegemisenä. Ehitise auditi tegevusalade objektiks on vastavalt juba valminud ehitise osad, mida võib teisisõnu nimetada ka ehitise arhitektuurilahenduseks ja konstruktsioonilahenduseks. Ehitise auditi korral ei ole kontrollitavaks objektiks ehitusprojekti osa, vaid ehitise.

Ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamise tegevusala kvalifikatsiooninõue kohaldub ettevõtjale ja pädevale isikule, kes majandustegevuse korras pakub oma teenuseid ning tegutseb määruses nr 97 sätestatud ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti osa koostamise alal. Nõuete seadmisel lähtutakse eelkõige¹ määruses nr 97 sätestatud ehitusprojekti osade jagunemisest.

Ehitusprojekti arhitektuuri osa koostamine ja selle ekspertiisi tegemine on vastavuses määrusega nr 97, mille § 16 sätestab nõuded ehitusloa taotlemisel või koos ehitusteatisega esitatava ehitusprojekti koosseisus olevale arhitektuuri osale. Määruse koostamisel toimus arutelu eesmärgiga sätestada ehitusprojekti maastiku- ja sisearhitektuuri osade koostamise tegevusala eraldiseisva kvalifikatsiooninõudega tegevusalana. Siiski ei sisaldu maastiku- ja sisearhitektuuri osa määruse eelnõu käesolevas redaktsioonis järgmistel kaalutlustel.

Maastiku- ja sisearhitektuuri projekteerimine tervikuna ei ole käsitletav EhS-s reguleeritud tegevusalana, mis vajaks majandustegevuse registris registreerimist. Juhul, kui reguleerida sise- ja maastikuarhitektide tegevust ja kvalifikatsiooninõudeid EhS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide raames, tuleb seda reguleerida ühetaoliselt teiste ehituse tegevusaladega (sh arhitektuuri tegevusalaga). EhS-i mõttes on piirangud seatud üksnes ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamisele, st EhS sätestab kutsenõuded ja majandustegevusregistri

---

¹ Sõnastust „eelkõige“ kasutatakse tegevusalade loetelu täpsema jagunemise selgitamisel seetõttu, et võimaldada kutsestandardites ja õigusaktides nimetatud ehitiste lisandumist või jagunemise muutumist. Näiteks EhS-i lisa 1 sätestatud loeteludes ei nähta ette kõikide võimalike hoonete ja rajatiste tüüpe. Samas on omavalitsusel õigus lisa nimetatud ehitistele loakohustus kehtestada.

teavitamiskohustuse üksnes ehitusloakohustusliku ehitise projekteerimisele ja ehitamisele. Ehitusprojekti maastiku- ja sisearhitektuuri osa ei ole tervikuna ehitusloakohustuslik tegevus, küll aga võivad ehitusloakohustuslikuks osutada üksikud sise- või maastikuarhitekti tehtavad ehitusprojekti osad nagu näiteks eraldiseisvad spordiväljakud, skulptuurid või veehoidlad (sealhulgas tiigid). Seega ehitusseadustiku mõttes saame ka maastiku- ja sisearhitektide suhtes kutsega tegevustest rääkida üksnes loakohustuslike tegevuste puhul.

Praegu aga on olukord õiguslikult ebaselge. Maastiku- ja sisearhitektide kutsestandarditest ei ole võimalik välja lugeda, milliste ehitusloakohustuslike ehitiste ehitusprojekti arhitektuuri osa need spetsialistid tohivad koostada. Nii näiteks kasutatakse maastikuarhitekti kutsestandardites üldist mõistet „maastikuarhitektuurne ehitusprojekt“ või „maastikuarhitektuurne objekt“. Seega on pädevuse sõnastus kutsestandardites ebaselge. Kultuuriministeerium on 30. oktoobri 2017. a pöördumises väljendanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile seisukohta, et erialase hariduse ning erialase töökogemusega maastiku- ja sisearhitektidel on reeglina olemas sisuline pädevus oma kompetentsuse alusel koostada teatud ehitusloakohustuslike ehitiste ehitusprojekti kogu arhitektuuri osas ning arhitektuuri tegevusala kvalifikatsiooninõuded peavad olema reguleeritud ühetaoliselt. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium nõustub, et isikud, kelle kutsestandardis on kirjas, et neil on pädevus ehitusloakohustuslike ehitiste projekteerimiseks, peavad seda saama võrdsetel alustel teha. Samas ei saa avalik võim võtta loamenetluses vastu sisulisi otsuseid arhitektide ning maastiku- ja sisearhitektide pädevuse erisuste üle olukorras, kus kutsestandardid seda ei reguleeri. Selline ülilai kaalutlusruum võib viia avaliku võimu suvaotsusteni ja piirkondlikult erineva halduspraktikani. Nii näiteks võib tekkida olukord, kus maastikul asuvat väiksemat hoonet käsitletakse teatud omavalitsuses nn arhitekti pädevuses oleva hoonena, teistes omavalitsustes leitakse, et samasuguse hoone ehitamiseks piisab maastikuarhitekti pädevusest.

Eelnimetatud olukorra tekkimist tuleks igati vältida, seega on määrusest hetkel välja jäetud regulatsioon, et kvalifikatsiooni tõendamise nõuded laienevad ehitusprojekti maastiku- või sisearhitektuuri osale juhul, kui vastav osa moodustab kogu käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud arhitektuuri osa.

Ehitusprojekti konstruktsioonide osa koostamine ja selle ekspertiisi tegemine on vastavuses määrusega nr 97, mille § 17 sätestab nõuded ehitusloa taotlemisel või koos ehitusteatisega esitatava ehitusprojekti koosseisus olevale konstruktsioonide osale. Ehitusprojekti konstruktsioonide osa koostamise tegevusala hõlmab ka ehitise lammutusprojekti koostamist.

Sisekliima tagamise süsteemi, hoonesisese või selle juurde kuuluva veevarustuse või kanalisatsioonisüsteemi, ühisveevärgi või kanalisatsiooni või kaugkütte- või kaugjahutussüsteemi ehitusprojekti koostamise ja selle ekspertiisi tegemise objektid ühtivad vastavate ehitiste ja ehitise osade ehitamise objektidega. Tegevusalad on vastavuses sealhulgas majandus- ja taristuministri määrusega nr 97, mille § 18 sätestab nõuded ehitusloa taotlemisel või koos ehitusteatisega esitatava ehitusprojekti koosseisus olevale kütte, ventilatsiooni, jahutuse ja soojusvarustuse osale ning mille § 20 sätestab nõuded ehitusloa taotlemisel või koos ehitusteatisega esitatava ehitusprojekti koosseisus olevale veevarustuse ja kanalisatsiooni osale.

Hüdrotehnilise ehitise, sadamarajatise, tee, silla või raudteerajatise ehitusprojekti koostamise ja selle ekspertiisi tegemise tegevusala objektid kattuvad vastava ehitise ehitamise objektiga.

Võrreldes määrusega nr 108 puuduvad määruse eelnõus täpsemad tegevusalad:

- ehitiste kontrollimis- ja juhtimissüsteemi automatiseerimise ehitusprojekti koostamine;
- telekommunikatsioonisüsteemi ja -võrgu ehitusprojekti koostamine.

Võrreldes määrusega nr 108 lisatakse määruse eelnõusse täpsemaks tegevusalaks raudteerajalise ehitusprojekti koostamine.

Ehitise kontrollimis- ja juhtimissüsteemi automatiseerimine on tegevusala, mille reguleerimine ei ole EhS-i raames sobiv. Ehitise ja ehitamise põhimõtetega seonduvalt võib selle tegevusala piires käsitada ehitise ohutusega seonduvaid tegevusi, nagu näiteks hoone tehnosüsteemide automaatika paigaldamine ja tulekahjusignalisatsioonisüsteemi ning automaatse tulekustutussüsteemi projekteerimine. Eeldatakse, et hoone tehnosüsteemide projekteerimisel ja paigaldamisel tegutseb tehnosüsteemi ehitamise eest vastutav pädev isik (määruse eelnõu § 2 lõiked 3–6 ja § 3 lõiked 2–5), kes peab tagama süsteemide kvaliteetse toimimise tervikuna. Terviklik tehnosüsteem eeldab asjakohasel juhul ka tehnosüsteemide automaatikat. Elektritöö puhul kaasatakse pädev isik, kelle kvalifikatsiooni tõendab seadme ohutuse seaduse kohase pädevustunnistusega pädev isik. Ehitise kontrollimis- ja juhtimissüsteemi automatiseerimise tegevusala kutsestandardid puuduvad, vastava kutsenõude kehtestamisel on suur tõenäosus dubleerival pädevuse tõendamisel ning reaalne on prognoos, et spetsiifilist valdkonda reguleerivaid kutseid ei koostata ka tulevikus.

Telekommunikatsioonisüsteemi ja -võrgu ehitamise täpsema tegevusalaga on silmas peetud EhS-i § 80 lõikes 2 nimetatud liini ja liinirajatistega seonduvaid töid. EhS-i lisa 1 kohaselt loetakse side- ja telekommunikatsiooniehitiste hulka liinirajatised (v.a liin ja sidemast ning olemasolevatele postidele ja ehitistele paigaldatud ja paigaldatavad kaablid), milleks on maakaabel, veekogu põhjas paiknev kaabel, kaablitunnel, kaablikanalisisatsioon, õhuliin ja konteiner. Samuti loetakse nende ehitiste hulka liin (sidekaabel, mis ühendab lõpp-punkti ühenduspunktiga) ja side-, raadio- või televisioonimast.

Eraldi side- ja telekommunikatsiooniehitiste ehitamist, projekteerimist, omanikujärelevalvet ja muid EhS-i §-s 24 loetletud tegevusi käsitlevaid kutsestandardeid ei ole. Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu, Eesti Ehitusinseneride Liidu ja Eesti Ehitusettevõtjate Liidu esindajad jõudsid ühisele seisukohale, et puudub vajadus vastavate kutsestandardite loomiseks. Lisaks ei ole ehitusvaldkonna kutsestandardites sidespetsiifilisi kompetentse kirjeldatud ja seda ei nähta ette ka tulevikus. Side- ja telekommunikatsiooniehitistega seonduv ehitusalane kompetentsus peab olema esindatud tegevusaladel ja kutsestandardites, mis kohalduvad ka teistele sarnastele ehitiste tüüpidele. Näiteks side-, raadio- või televisioonimastide konstruktsioonidega seotud tegevused liigituvad eelkõige üldehituse ja ehitusprojekti konstruktsioonide osa koostamise tegevusalade hulka. Kvalifikatsiooninõuded vastavate ehitiste seadme- ja elektritööde osas sätestatakse aga seadme ohutuse seaduses. EhS-iga mittehõlmatud tegevuste kompetentsuse nõuded nende olemasolul sätestatakse teistes õigusaktides. Kuna side- ja telekommunikatsiooniehitiste puhul EhS-i §-s 24 nimetatud tegevusaladel erialaspetsiifiline kutsestandard puudub, siis ei pea pädevuse tõendamiseks side- ja telekommunikatsiooniehitiste EhS-iga reguleerimata osade ehitamisel, projekteerimisel ning omanikujärelevalve, ehitusprojekti ekspertiisi ja ehitise auditi tegemisel esitama kutsetunnistusi või pädevustunnistusi, vaid endiselt võivad ehitada need, kelle senised kogemused, oskused ja teadmised seda seni on teha lubanud.

Võrreldes kehtiva määrusega lisatakse määrusesse täpsemaks tegevusalaks raudteerajatis ehitamine. Raudteerajatis ehitamise puhul on tegemist EhS-i kohase ehitusloakohustuslike ehitistega seonduva tegevusalaga, mis eristub piisavalt teistest tegevusaladest, nagu näiteks üldehitus, tee ehitamine ja silla ehitamine. Oluline on rõhutada raudteerajatis, mitte pelgalt raudtee ehitamist, sest esimene hõlmab laiemat tegevuste ulatust, nagu näiteks lisaks rööbasteele ka raudteeautomaatika ja kommunikatsioonitehnika ning raudtee kontaktvõrguga seonduvaid tegevusi. Raudteerajatisega seotud tegevusalad on teistest eristatud ka kehtivates kutsestandardites, nimelt diplomeeritud raudteeinsener, tase 7 ja volitatud raudteeinsener, tase 8.

Määruse eelnõu §-s 3 sätestatakse omanikujärelevalve tegemise ja ehitusloakohustusliku ehitise ehitamise tegevusala täpsem jagunemine. Nimetatud tegevusalade täpsem jagunemine kattub ja seega esitatakse käesolevas määruse eelnõus ühe loeteluna. Tegevusalade jagunemine ühtlustatakse põhjusel, et reaalse praktika kohaselt jagunevad kutsealad ja reaalsed tööprotseduurid nii ehitamise kui ka omanikujärelevalve tegevusaladel samaväärselt.

Üldehitusliku ehitamise alla liigitatakse selliste EhS-i lisas 1 nimetatud ehitistega seonduvad tegevused, mis teiste täpsemate tegevusalade alla ei kuulu. Üldehituslik ehitamine on praktikas juurdunud ja kasutusel olev väljend tervele reale ehituse osatöödele. Üldehitusliku ehitamise alla saab liigitada ka tööd, mille objektiks on EhS-i lisas 1 kajastamata ehitised, mille loakohustuse seab pädev asutus (EhS-i § 38 lõikes 3 sätestatud korras). Üldehitusliku ehitamise alla liigitatakse muuhulgas ka ehitise lammutamine.

Sisekliima tagamise süsteemi alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on hooneid ja rajatisi teenindavad küttesüsteemid, ventilatsioonisüsteemid või jahutussüsteemid. Tegevusala ei hõlma elektri- ja gaasivarustuse osa, millele sätestatakse nõuded seadme ohutuse seaduses. Määruses nr 108 on tegevusalad „hoone või selle juurde kuuluva küttesüsteemi ehitamine“, „ventilatsioonisüsteemi ehitamine“ ja „jahutussüsteemi ehitamine“ esitatud eraldi. Kehtiv praktika kutsevaldkondades koondab need tegevusalad ühe nimetaja alla, mille jaoks nimetatakse vastava kvalifikatsiooniga isikut kütte-, ventilatsiooni-, ja jahutussüsteemide inseneriks ehk kõnekeeles KVJ-inseneriks.

Hoonesisene või selle juurde kuuluv veevarustuse või kanalisatsioonisüsteem hõlmab eelkõige tegevusi, mille objektiks on hooneid ja rajatisi teenindavad veevarustuse või kanalisatsioonisüsteemid. Kehtiv praktika kutsevaldkondades nimetab vastavat pädevat spetsialisti vee- ja kanalisatsioonisüsteemide inseneriks ehk VK-inseneriks.

Ühisveevärgi või -kanalisatsiooni ehitamise alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on EhS-i lisas 1 nimetatud veevärgi- ja kanalisatsioonitorustikud ning EhS-i lisas 1 nimetatud kanalisatsiooniehitised. Kehtivas kutsevaldkondade praktikas liigitub antud tegevusala eelkõige kõrgema taseme VK-inseneride pädevusse.

Kaugkütte- või kaugjahutussüsteemi ehitamise alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on eraldi käsitletavad kaugküttesüsteemid või kaugjahutussüsteemid. Sealhulgas hõlmab tegevusala asjakohasel juhul auditikohustuslikke surveseadmeid, sh soojustorustikke. Tegevusalale lisati kaugjahutussüsteemid, kuivõrd see võib hõlmata laiemat ulatust ehitusloakohustuslike ehitisi antud valdkonnas. Soojus- ja külmatehnika eeldavad sarnast

kompetentsust ning kutse andjate sõnul lisatakse kaugjahutus peagi ühe väljundina vastavatesse õppekavadesse ja kutsestandarditesse.

Hüdrotehnilise ehitise ehitamise alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on EhS-i lisa 1 nimetatud muud vee-ehitised, mis on seotud siseveekoguga. Sealhulgas liigituvad hüdrotehnilisteks ehitisteks tamm ja pais, kaldakindlustusrajatis, veehoidla ning niisutus- ja kuivendusrajatis. Eraldi siseveekogude valdkonna tegevusala olemasolu põhjuseks on kehtiv praktika, spetsiifiliste kompetentside eeldused ja kutsestandardite jagunemine.

Sadamarajatise ehitamise alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on EhS-i lisa 1 nimetatud ehitusloakohustusliku sadama- ja avalikus veekogus kaldaga püsivalt ühendatud ning ühendamata ehitistega seonduvad tegevused. Ehitusloakohustuslikul sadamaehitisel kehtib kvalifikatsiooni tõendamise nõue hoolimata sellest, kas ehitise avalikus kasutuses või erakasutuses. Sadama ohutus-, turva-, side-, valgustus- ja energia- või tehnorajatis ei ole ehitusloakohustuslik ehitise, seega ei pea vastaval tegevusalal pädeva isiku kvalifikatsiooni kutsega tõendama või tuleb seda teha muu õigusakti alusel.

Tee ehitamise alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on EhS-i lisa 1 nimetatud avalikult kasutatavad teed ja avalikkusele ligipääsetavad erateed.

Silla ehitamise alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on EhS-i lisa 1 nimetatud sillad, viaduktid ja tunnelid.

Raudteerajatise ehitamise alla liigitatakse eelkõige tegevused, mille objektiks on EhS-i lisa 1 nimetatud raudteerajatised.

Võrreldes kehtiva määrusega nr 108 puuduvad määruse eelnõus järgmised täpsemad tegevusalad:

- ehitiste kontrollimis- ja juhtimissüsteemi automatiseerimine;
- telekommunikatsioonisüsteemi ja -võrgu ehitamine.

Määruse eelnõust välja jäetud ja lisatud tegevusalade kaalutlusi on kirjeldatud käesoleva seletuskirja §-i 2 selgitavas osas. Omanikujärelevalve tegemise ja ehitusloakohustusliku ehitise ehitamise tegevusalade puhul juhinduti samaväärsetest põhjendustest kui ehitusprojekti ekspertiisi, ehitise auditi ja ehitusloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamise tegevusalal.

Määruse eelnõu §-s 4 sätestatakse energiamärgise andmise tegevusala täpsem jagunemine.

Energiamärgise andmise tegevusalal puudub majandustegevuse teatamise kohustus, seega on tegevusalade täpsemal jaotumisel informatiivne tähendus. Samas ei ole EhS-i § 24 lõikes 4 esitatud volitusnormi ainus eesmärk kvalifikatsiooninõuete ja teatamiskohustuse sidumine. Eristumise aluseks on EhS-i § 66, mis reguleerib energiamärgise andmist ning määrus nr 36. Energiamärgise andmine olemasolevale ja projekteeritavale või oluliselt rekonstrueeritavale hoonele on sisuliselt oluliselt erinevad tegevused. Kui esimese puhul põhineb energiamärgis mõõdetud või hinnatud energiakasutuse andmetel, siis teise puhul tehakse energiaarvutus või kasutatakse lihtsustatud tõendamismeetodit. Määruses nr 108 kasutatakse ebatäpset terminit „püstitatav hoone“, mis asendatakse käesolevas eelnõus määruse nr 36 mõistega „projekteeritav või oluliselt rekonstrueeritav hoone“.

Määrus nr 55 võimaldab projekteeritavale või oluliselt rekonstrueeritavale hoonele energiamärgise andmiseks energiatõhususe nõuetele vastavust tõendada kolmel erineval meetodil:

- Arvutuslik tõendamismeetod, kasutades § 17 lõikes 1 nimetatud omadustele vastavat tarkvara, mis võimaldab muuhulgas teha hoone soojuslevi dünaamilist simulatsioonarvutust. Sellise arvutuse tegemiseks piisav kompetentsus on praegu sätestatud diplomeeritud energiatõhususe spetsialist, tase 7 ja volitatud energiatõhususe spetsialist, tase 8 kutsestandardis.
- Arvutuslik tõendamismeetod, kasutades § 17 lõikes 4 nimetatud omadustele vastavat lihtsustatud tarkvara. Selle tõendamismeetodiga saab tõendada elamute energiatõhususe nõuetele vastavust. TTÜ läbiviidud 2016. a uuringus „Hoonete arvutuslike energiamärgiste vastavus tegelikule tarbimisele“ soovitatakse lihtsustatud tarkvaraga mitte tõendada korterelamute energiatõhususe nõuetele vastavust. Seega on tõenäoline, et 2018. aasta jooksul väheneb hoonetüüpide valik, mille energiatõhususe nõuetele lihtsustatud tarvara abil saab tõendada. Sellise arvutuse tegemiseks piisav kompetentsus on eelmise punktiga samaväärselt tõendatud energiatõhususe spetsialistide kutsetes.
- Lihtsustatud tõendamismeetod, kasutades § 18 lõikes 5 ja 6 nimetatud tingimusi. Selle tõendamismeetodiga saab tõendada elamute energiatõhususe nõuetele vastavust, välja arvatud üle kahe korteriga elamud. Sellise arvutuse tegemiseks piisav kompetentsus on samuti tõendatud energiatõhususe spetsialistide kutsetes, kuid kutse andjate sõnul sätestatakse samaväärne kompetentsus lähitulevikus ka arhitektide, ehitusinseneride ning kütte-, ventilatsiooni- ja jahutussüsteemide inseneride kutsestandardites.

Arvestades erinevaid kompetentsuse eelduseid ja kutsestandardite jagunemist energiamärgise andmise tegevusalal, jaguneb käesolevas määruse eelnõus tegevusala kolmeks. Eristatakse energiamärgise andmist olemasolevale hoonele ning projekteeritavale või oluliselt rekonstrueeritavale hoonele kas arvutuslikul või lihtsustatud tõendamismeetodil. Lihtsustatud tõendamismeetod tuuakse eraldi tegevusalana välja, sest lähitulevikus on kutse andjate sõnul oodata, et see eristub arvutuslikust tõendamismeetodist ka kutsestandardites.

Määruse eelnõu §-s 5 sätestatakse energiaauditi tegemise tegevusala täpsem jagunemine.

Energiaauditi tegemise tegevusalal puudub majandustegevuse teatamise kohustus, seega on tegevusalade täpsemal jaotumisel informatiivne tähtsus. Samas ei ole EhS-i § 24 lõikes 4 esitatud volitusnormi ainus eesmärk kvalifikatsiooninõuete ja teatamiskohustuse sidumine. EhS-i § 24 lõike 4 volitusnorm ei näe ette, et tegevusalade jaotus peab tingimata sõltuma majandustegevuse registri vajadustest. Elamute ja mitteelamute energiaauditi tegevusala jagunemise aluseks on EhS-i § 64, mis reguleerib energiaauditi tegemist, ning määrus nr 28. Kui määrus nr 28 kohaldub elamu energiaauditile ehk vastavad nõuded kehtivad ühe korteriga, kahe või mitme korteriga elamule ning hoolekandetasutusele ja ühiselamu hoonele, siis ülejäänud hoonetele kui potentsiaalselt väga erisuguse energiakasutuse profiiliga hoonetele energiaauditi tegemise täpsemad nõuded puuduvad. Selliste hoonete puhul hindab pädev energiaauditi tegija ise sõltuvalt ehitise eripäradest ja muudest tingimustest, millises vormis ja milliste nõuete kohaselt energiaaudit koostatakse. Käesoleva määruse eelnõu mõistes nimetatakse määrusega nr 28 reguleerimata hooned mitteelamuteks. Hoonete energiatõhususe valdkonna kutsestandardites jagunevad mitteelamud täiendavalt ühiskondlikeks hooneteks ja keerukateks hooneteks. Kui keerukate hoonete, nagu näiteks tööstushoonete energiaauditi tegemiseks piisav kompetentsus on ainult 8. taseme kutsega

spetsialistil, siis 7. taseme energiatõhususe valdkonna kutsega spetsialist võib kutsestandardi kohaselt auditeerida ka ühiskondlikke hooneid ehk mitteelamuid, mida kutse andmisel keerukateks hooneteks ei liigitata. Määruse nr 76 kohane suurettevõtjatele suunatud energiaaudit väljub ehitusseadustiku ja käesoleva määruse kohaldamisalast.

Määruse eelnõu §-s 6 sätestatakse ehitusuuringute tegevusala täpsem jagunemine.

Ehitusgeodeetiline töö, ehitusgeodeetiline uuring ja insenertehniline geodeesia töö on tegevusalad, mis kutsealade mõistes üksteisest eristuvad. Pädevus ehitusgeodeesia valdkonnas on eelkõige geodeedi kutsega isikutel ning sõltub kutse andmisele vastavas kutsestandardis märgitud spetsialiseerumisvaldkonnast. Ehitusgeoloogilise uuringu tegemise pädevus on eelkõige vastava spetsialiseerumisega ehitusinseneridel. Ehitusgeoloogilise uuringu tegemist reguleerib EhS-i § 14 lõige 4. Ehitusuuringute tegevusala täpsel jaotumisel on eelistatud säilitada kehtiva määruse nr 108 jaotus, kuivõrd vastavad neli kutsevaldkonda on Eesti Geodeetide Ühingu andmetel ehitusuuringute tegevusaladena praktikas hästi juurdunud.

Pädeva isiku kvalifikatsiooni tõendamine on kohustuslik juhul, kui ehitusuuringud hõlmavad määruse eelnõu §-s 6 nimetatud tegevusi. Ehitistega seonduvad uuringud võivad olla tehtud mitmetes valdkondades erinevate erialade professionaalide poolt. Ei saa eeldada, et ehitiste akustika-, insolatsiooni-, keskkonnaohutuse- vms uuringut tegeval isikul on vastav kutseaduse kohane kutse. See oleks liialt piirav nõue näiteks innovatiivsete lahenduste hangete puhul, milles võivad kvalifitseeruda ehitusalaga otseselt mitte kokku puutuvad organisatsioonid, nagu näiteks ülikoolid, kus kutsega isikuga õigussuhet ei pruugi olla.

Määruse eelnõu § 7 kohaselt liiklusohutuse auditi tegevusala täpselt ei jagune. Siiski saab tegevusala puhul mõista, et tegevusala piiritletakse konkreetse ehitisega (tee). Liiklusohutuse audiitori tegevusalale tulenevad nõuded Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2008/96/EÜ maanteed infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta (edaspidi *direktiiv*). Direktiivi kohaselt läbivad liiklusohutuse audiitorid esialgse koolituse ja saavad pädevust tõendava tunnistuse ning osalevad edaspidi korrapäraselt täienduskoolitusel. Tulenevalt direktiivist on vastav koolituskursuse õppekava sätestatud majandus- ja taristuministri 2. juuli 2015. a määrusega nr 81 „Liikluse ohutustehnika ja õnnetuste analüüsimise koolituskursuse õppekava“. Täitmaks direktiivi nõudeid on koolituskursuse läbimine tehtud määrusega kohustuslikuks. Samuti on liiklusohutuse audiitoril kohustus läbida korduvkoolitus iga viie aasta tagant. Teiste tegevusalade juures sarnane koolituse läbimise nõue üldjuhul puudub.

Liiklusohutuse auditeerimise osas väärib esile toomist, et liiklusohutuse auditite tegemiseks ei pea ettevõtja EhS-i § 25 lõike 1 kohaselt majandustegevuse registrisse majandustegevusteadet esitama.

Määruse eelnõu §-s 8 sätestatakse avalikult kasutatava tee korrashoiu täpsem jagunemine.

Antud tegevuse juures on sätestatud sarnaselt kuni 1. juulini 2015 kehtinud TeeS-iga loetelu tegevustest, milleks ei ole vajalik majandustegevuses teatamiskohustuse täitmine ega tõendatud pädevuse (kutsetunnistuse) olemasolu. Vastavateks tegevusteks on lumetõrje- ja lumekoristustööd, libedusetõrje kergliiklusteedel, teemaa ja kraavide hooldetööd, ühissõidukite ootekodade ja teenindusrajatiste hooldamine, teede puhastus- ja korrastustööd, liiklusmärkide paigaldamine ja hooldamine.

Määruse eelnõu § 9 kohaselt liikluskorralduse projekti tegemise tegevusala täpsemalt ei jagune.

Määruse eelnõu § 10 kohaselt tunnistatakse määruse jõustumisel kehtetuks majandus- ja taristuministri 6. augusti 2015. a määrus nr 108 „Kvalifikatsiooni tõendamise nõudega ehituse tegevusalade täpsem jagunemine ja nendele tegevusaladele vastavad täpsemad kvalifikatsiooninõuded“ (RT I, 07.08.2015, 16).

Määruse eelnõu § 11 kohaselt jõustub määrus 1. jaanuaril 2018. a, mil minnakse EhSRS §-i 16 alusel kutsenõudele üle projekteerimise, ehitusprojekti ekspertiisi, ehitusuuringute, ehitise auditi ning omanikujärelevalve tegevusalal.

Kuivõrd avalikul võimul ei tulene seadusest volitusi kutsestandardite tõlgendamiseks, tuleb kutsestandardite sisu alaste selgituste saamiseks pöörduda kutse andjate poole. Kutseregistri andmetel on ehitusseadustikus ja käesoleva määruse eelnõus sätestatud tegevusalade kutse andjad ja nende kontaktandmed järgmised:

- Eesti Arhitektide Liit – info@arhliit.ee
- Eesti Ehitusettevõtjate Liit – eeel@eeel.ee
- Eesti Ehitusinseneride Liit – info@ehitusinsener.ee
- Eesti Geodeetide Ühing – egu@egu.ee
- Eesti Kunstiakadeemia – artun@artun.ee
- Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendus – ekvy@ekvy.ee
- Eesti Soojustehnikainseneride Selts – info@estis.ee
- Sihtasutus Raudteekutsed – info@raudteekutsed.ee
- Tallinna Tehnikakõrgkool – tktk@tktk.ee
- Tallinna Tehnikaülikool – ttu@ttu.ee

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse eelnõu jõustumise mõjuks on EhS-i reguleerimisalasse kuuluvate valdkondlike teemade selgem ja ühtsem õiguslik regulatsioon. Ehitussektori ettevõtjate ja pädevate isikute kvalifikatsiooni reguleerimine kujutab ettevõtlusvabaduse piirangut, mille puhul tuleb tagada õiguslik selgus ja stabiilsus. Määruse eelnõu jõustumise positiivne mõju tuleneb sellest, et EhS-ist tulenevad tegevusalad ja vastavad ehitised ei ole üleliigselt diferentseeritud. Määruse nr 108 oluliseks puuduseks on selle liigne detailsus. Vastavale järeldusele on jõutud koostöös sektori esindajate ja erialaliitudega. Tänu selgetele õigusnormidele lihtsustub oluliselt ettevõtjate ja pädevate isikute arusaam EhS-i reguleeritud tegevusaladest ja kvalifikatsiooni tõendamise nõuetest. Samaväärselt saavad kasu kohalikud omavalitsused tellija ja riikliku järelevalve rollis ning Tehnilise Järelevalve Amet. Määruse eelnõust tuleb selgelt välja põhimõte, et ettevõtjate pädevusele saab anda hinnangut ja esitada nõudeid ning nende osas teha järelevalvet KutS-i kohaste kutsestandardite ja pädevustunnistusi reguleerivate muude õigusaktide alusel.

Määruse jõustumisest tuleneb mõju majandustegevuse registris esitatud andmetele. Majandustegevuse registri lähteandmed on selgemad, millest tuleneb võimalus selle kasutajasõbralikumaks muutmiseks. Samuti võib eeldada, et ehitusvaldkonnas hakatakse õigemini mõistma majandustegevusteade puhtalt teavitavat funktsiooni, mis võimaldab nii tellijal kui ka järelevalvel tuvastada pädeva isiku ja ettevõtja õigussuhet, mitte pädeva isiku kvalifikatsiooni. Majandustegevusteade ei tõenda ettevõtja sisulist pädevust, vaid osutab ettevõtja teatamiskohustuse täitmisele. Alati tuleb veenduda pädeva isiku ja tema sobiva kvalifikatsiooni olemasolus. Eelnevalt tuleneb positiivne mõju kvaliteetsemate hanketingimuste koostamiseks ja tõhusamaks riiklikuks järelevalveks.

Määrusel puudub oluline sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju. Samuti puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

5. Määruse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Käesoleva eelnõu kohase määruse jõustumisega ei kaasne täiendavaid kulusid riigieelarvele, välja arvatud osa, mis puudutab majandustegevuse registri EhSRS-i üleminekusätetega planeeritud muudatusi. Need on rahastatavad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarvest suurusjärgus 6000 eurot. Samuti ei kaasne määruse jõustumisega kulusid kohalike omavalitsuste eelarvele. Määruse jõustumisega tulusid ei prognoosita.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 01.01.2018. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Määruse eelnõu saadeti kooskõlastamiseks teistele ministeeriumitele ja kohalike omavalitsuste keskliitudele eelnõude infosüsteemis EIS. Määruse eelnõu kooskõlastati ühe märkusega, mis on koos vastava otsusega määruse sõnastuse suhtes esitatud käesoleva seletuskirja lisa 2. Märkuse esitas Haridus- ja Teadusministeerium, milles tehti ettepanek täiendada määruse seletuskirja infoga, kuidas tagatakse kvalifikatsiooni tõendamise nõudega ehitusalal nõutava kutse alane nõustamine. Märkus võeti sisuliselt arvesse ja seletuskirja täiendati viitega kutse andjate rollile kutsestandardite tõlgendamisel ning kutse andjate kontaktandmetega. Ülejäänud ministeeriumid kooskõlastasid määruse eelnõu vaikimisi.

Eelnõu väljatöötamisel konsulteeriti eelkõige järgmiste huvigruppide esindajatega: Eesti Arhitektide Liit (EAL), Eesti Ehitusinseneride Liit (EEL) ja Eesti Ehitusettevõtjate Liit (EEEL).

Määruse eelnõu, seletuskiri ja seletuskirja lisa 1 esitati eelnimetatud partneritele ja täiendavalt järgmistele huvigruppidele: Maanteeamet, Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendus (EKVÜ), Eesti Ehituskonsultatsiooniettevõtete Liit (EKEL), Eesti Geodeetide Ühing (EGU), Eesti Soojustehnikainseneride Selts (ESTIS), Eesti Veevarustuse ja Kanalisatsiooni Inseneride Selts (EVKIS), Eesti Vee-ettevõtete Liit (EVEL), Eesti Veeühing, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL), Eesti Sisearhitektide Liit (ESL), Eesti Maastikuarhitektide Liit

(EMAL), Eesti Asfaldiliit, Tallinna Tehnikaülikooli ehitusinstituut, Tallinna Tehnikakõrgkooli ehitusteaduskond, Sihtasutus Raudteekutsed, Eesti Linnade Liit (ELL) ja Eesti Maaomavalitsuste Liit (EMOVL).

Nimetatud huvigruppidega kohtuti korduvalt, ettepanekutele leiti ühtsed lahendused ja viimasteks täiendusteks paluti kirjalik tagasiside, mis puudutas eelkõige käesoleva seletuskirja lisa 1 olevat tasemekirjelduste tabelit. Arvestades, et valdav osa ehitusala kutsestandarditest on lähima aasta jooksul muutmisel, muudetakse tulevikus jooksvalt ka tasemekirjelduste tabelit, mis avaldatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehel. Huvigruppide tagasiside ja otsused arvestamise kohta on käesoleva seletuskirja lisa 2.

Lisa 1. Tasemekirjelduste tabel

Lisa 2. Kooskõlastustabel